

Píšeme dokumenty v L^AT_EXu II

Jakub Šťastný, Root.cz

21.1.2008

Obsah

1	Hlavička	2
1.1	Třídy dokumentu	2
1.2	Balíčky	2
1.3	Autor a titulek	2
2	Nadpisy a zvýrazňování	2
2.1	Nadpisy	2
2.2	Obsah	3
2.3	Zvýrazňování textu	3
3	Nejdůležitější prostředí	3
3.1	Výčtová prostředí	3
3.2	Literatura	3
3.3	Prostředí pro zdrojové kódy	4
4	Zlomy	4
5	Další užitečné znaky	4
6	Další důležité prvky L^AT_EXu	4
7	Příště	4

1 Hlavička

1.1 Třídy dokumentu

Třída dokumentu určuje, co náš dokument má vlastně být — zda článek, dopis nebo třeba kniha či prezentace. Podle toho se totiž $\text{\LaTeX}$ k dokumentu chová. Třída dokumentu se určuje příkazem `\documentclass{třída dokumentu}`.

Nejčastěji používanou třídou je **article**. Je určen na kratší materiály, články a referáty. Pro rozsáhlejší dokumenty o několika kapitolách se používá třída **report** a pro dokumenty o rozsahu mnoha kapitol třída **book**. Dále se používá třída **letter** pro dopisy a třída **slide** pro prezentace. Na ty ale doporučuji používat třídu **$\text{\LaTeX}$ Beamer**, o které si řekneme něco víc v některém z příštích dílů.

Ještě ve stručnosti bych rád zmínil některé **důležité parametry**. Parametrem `11pt` je možné změnit základní velikost písma na jedenáct bodů. Ekvivalentně můžeme velikost fontu změnit třeba na `12pt`, `14pt` či jak je libo.

$\text{\LaTeX}$ u delších dokumentů automaticky sází titulní stranu. Pokud ji chceme vysázet i u tříd, které ji defaultně nesází, použijeme parametr `titlepage`. Opakem je parametr **notitlepage**, který použijeme u třídy `book` nechceme-li, aby se sázela titulní stránka.

1.2 Balíčky

Příkazem `\usepackage` načítáme jednotlivé soubory `maker`. Důležité je určit kódování, to zajišťuje balíček **inputenc**, kterému za parametr dáváme použité kódování. To v našich podmínkách bude pravděpodobně **utf8** nebo **latin2**.

Každý jazyk má svá vlastní specifická typografická pravidla. Je proto nutné říci $\text{\LaTeX}$ u, zda sázíme češtinu, angličtinu nebo eskymáčtinu. Nejlépe je použít balíček `czech`, pokud jej v systému nemáte, můžete použít balíček **babel** s parametrem `czech`.

Namátkou některé další užitečné balíčky: **multicol** na sloupcovou sazbu, **graphicx** na vkládání obrázků a **makeidx** na tvorbu rejstříku¹.

1.3 Autor a titulek

Autor a titulek jsou informace, které se projeví například na titulní straně dokumentu. Tyto informace $\text{\LaTeX}$ u udáváme příkazy `\author{jméno autora}` a `\title{titulek dokumentu}`.

2 Nadpisy a zvýrazňování

2.1 Nadpisy

Nadpisy používané v článku jsou `\section`, `\subsection`, `\subsubsection`, `\paragraph`, `\subparagraph` a `\subsubparagraph`. Ve třídách `report` a `book` se používá `\chapter` a v knize má též smysl používat `\part`, tedy část knihy.

---

¹Více informací o třídách dokumentů, parametrech příkazu `\documentclass` a balíčcích naleznete v našem článku Jak na $\text{\LaTeX}$: pronikáme hlouběji.

Nadpisy produkované příkazy `\chapter`, `\section`, `\subsection` a `\subsubsection` jsou defaultně číslovány a jsou uváděny v obsahu. Pokud nechcete, aby určitá kapitola byla uvedena v obsahu, nepoužívejte příkaz `\chapter`, ale `\chapter*`. Ekvivalentně existuje také `\section*`, `\subsection*` a `\subsubsection*`².

2.2 Obsah

Pro $\LaTeX$ není problém **automaticky generovat obsah**. To je zajištěno příkazem `\tableofcontents`. Obsah je generován z názvů kapitol, sekcí, podsekcí a podpodsekcí. Seznam plovoucích objektů atabulek získáme příkazy `\listoffigures` a `\listoftables`.

Obsahuje-li náš dokument obsah, je nutné jej přeložit alespoň dvakrát. To proto, že při prvním čtení se sestaví obsah do souboru `.toc`, který bude ovšem teprve při druhém překladu začleněn do našeho dokumentu. Vícenásobné vysázení dokumentu chtějí též křížové odkazy a rejstřík.

2.3 Zvýrazňování textu

Pro zvýrazňování důležitých pojmů v textu se zpravidla používá *kurzíva*, která se tvoří pomocí `\textit{text psaný kurzívou}` nebo tučné písmo tvořené příkazem `\textbf{text psaný tučným písmem}`. Strojopis obsaráme příkazem `\texttt`.

Pokud se vám to zdá jako zbytečné psaní, mám pro vás zkratku – tzv. blokové definování. V tomto případě můžeme psát `{\it italika}`, `{\bf tučné písmo}` a `{\tt strojopis}`, vše bude fungovat stejně jako ve výše uvedeném příkladě.

3 Nejdůležitější prostředí

3.1 Výčtová prostředí

Výčtová prostředí slouží pro přehledné vysázení seznamů. Výčtové prostředí může jednotlivé položky uvozovat jejich čísla (`enumerate`, ekvivalent tagu `<ol>` z HTML) nebo odrážkami (prostředí `itemize`, ekvivalent tagu `<ul>`). Jednotlivé odrážky tvoříme v obou prostředích příkazem `\item`:

```
\begin{itemize}
\item jedna
\item dva
\item tři
\end{itemize}
```

3.2 Literatura

V žádné pořádné odborné práci nelze opomenout seznam použité literatury. $\LaTeX$ má na seznam použité literatury prostředí `thebibliography`, které se chová podobně jako výčtová prostředí. Jednotlivé položky se uvozují příkazem `\bibitem` a lze je jednoduše odkazovat z textu. Více informací naleznete v našem seriálu Jak na $\LaTeX$ ³.

²Náš dřívější článek vám může pomoci proniknout do tajů hierarchického členění dokumentu v $\LaTeX$ u. Zaujmout by vás také mohl článek o zvýrazňování textu v $\LaTeX$ u a také článek o fontech v $\LaTeX$ u.

³Podrobnější informace o sazbě výčtových prostředích a literatury naleznete v našich člancích Jak na $\LaTeX$: Výčtové prostředí a Jak na $\LaTeX$: Literatura.

3.3 Prostředí pro zdrojové kódy

Chceme-li, aby $\LaTeX$ nějaký text vysázel jak je, aniž by hleděl na speciální znaky, je třeba použít prostředí `verbatim`. V něm jsou konce řádků aktivní, tedy znak konce řádku ukončí řádek i ve výsledném dokumentu. Používá se zejména pro sázení zdrojových kódů.

4 Zlomy

Možná jste si již všimli, že v TeXu se stejně jako například v HTML, **neprojevuje znak konce řádku jako znak konce řádku, ale funguje prostě jako obyčejná mezera**. Teprve dva za sebou jdoucí konce řádku fungují jako konstruktor odstavce. Chcete-li udělat řádkový zlom, použijte příkaz `\\`. Stránkový zlom se tvoří příkazem `\newpage`.

5 Další užitečné znaky

Některé znaky není možné snadno psát přímo, a proto TeX umožňuje jejich vysázení příkazem. Patří mezi ně například `\copyright` nebo znak pevné mezery, který tvoříme pomocí vlnovky. Protože příkaz `\\` dělá řádkový zlom, na vysázení zpětného lomítka se používá příkazu `\backslash`, tedy příkazu `\backslash` zapsaného v matematickém režimu. Písmena řecké abecedy vysázíte jejich jednoduše pomocí jejich jména použitého jako příkaz zapsaný v matematickém režimu, například `\alpha` a konečně budete-li své drahé psát v $\LaTeX$ u milostný dopis, nezapomeňte na konec připojit $\heartsuit$, které se tvoří příkazem `\heartsuit` opět v matematickém režimu.

6 Další důležité prvky $\LaTeX$ u

Důležitým pomocníkem pro psaní článků i knih jsou **poznámky pod čarou**, které se generují příkazem `\footnote{text poznámky}`. Uvozovky se tvoří pomocí dvou zpětných a dvou klasisických apostrofů: ```citace''`<sup>4</sup> nebo, chcete-li české uvozovky a používáte-li balíček `czech`, příkazem `\uv`.

Sháníte-li se po nástroji na sázení rejstříku, je jím balíček `index`. Co umí se dozvíte v článcích věnovaných $\LaTeX$ ovým rejstříkům [1, 2]. Nezapomeňte si také přečíst díly o tvorbě tabulek [1, 2] a sazbě obrázků a další grafiky.

7 Příště

Po úspěšném zdolání začátků $\LaTeX$ u se v příštím díle podíváme na **textové editory** a to jak na editory obecné, tak na specializované editory a IDE pro TeX. Řekneme si, jaké máme možnosti a jak si práci s editorem co nejvíce ulehčit.

---

⁴Což vypadá "takto".